

Zagreb, 11. srpnja 2008.
Ur. broj: 111-2008
- MEDIJIMA -

IZJAVA ZA JAVNOST
Povodom objave presude protiv optuženoga Antuna Gudelja

Presuda Županijskog suda u Osijeku kojom je osuđen Antun Gudelj tek je prvi korak prema rasvjetljivanju svih okolnosti počinjenog ubojstva.

Formalnopravno korektnim ponovljenim suđenjem i presudom koju je donio Županijski sud u Osijeku osudivši Antuna Gudelja maksimalnom kaznom od dvadeset godina zatvora za ubojstva i pokušaj ubojstva iz bezobzirne osvete ne smije biti zaključen slučaj masakra načelnika Policijske uprave osječko-baranjske, Josipa Reihla Kira i pregovaračkog tima počinjenog 1991. godine. Država je dužna istražiti jesu li ta ubojstva bila planirana kako bi se drastičnim potezom osujetila bilo kakva mogućnost da, makar na lokalnoj razini, pregovori, kompromis i zajedničko multinacionalno rješenje postanu alternativa ratu.

Usprkos izricanju stroge presude Antunu Gudelju ostaje činjenica da je punih sedamnaest godina utvrđivanje činjenica i kažnjavanje ovog zločina bilo izvan istinskog interesa hrvatskih vlasti, posebno pravosuđa. Antun Gudelj je ubojstva počinio u prisutnosti više policajaca koji su dozvolili da nakon toga pobjegne a nisu ga lišili slobode ni kada se sutradan, nenaoružan, pojavio na istom policijskom punktu. Rješenje o određivanju pritvora sud je donio tek mjesec i pol dana nakon ubojstva kada je počinitelj već napustio Hrvatsku. Pod pritiskom javnosti suđen je u odsutnosti da bi od strane najviše sudske instance, Vrhovnog suda Republike Hrvatske, bio amnestiran iako je počinio najteže kazneno djelo. Državni odvjetnik nije samoinicijativno podnio zahtjev za zaštitu zakonitosti i ustavnu tužbu na takvo rješenje Vrhovnog suda. I konačno, protiv osoba za koje postoje ozbiljne indicije da su poticale, ili čak planirale ovaj zločin nisu provedene ni istražne radnje.

U suštini, cijeli postupak ne bi ni u ovoj mjeri bio proveden da oštećena Jadranka Reihl Kir sa svojim punomoćnikom nije krenula u dugogodišnju pravnu bitku. Bila je prinuđena sama preuzeti ulogu državnih tijela gonjenja pri čemu je bila napadana i omalovažavana u javnosti te se izložila riziku da i na nju bude usmjereno nasilje.

Sud je postupajući u okviru optužnice i dokaza koje mu je Državno odvjetništvo predložilo prihvatio da je optuženi Gudelj ubojstva počinio revoltiran time što se vodi pregovore sa Srbima iz Tenje, jer je prethodno čuo da mu je u Tenji otac ubijen i obješen o pravoslavnu crkvu, majka silovana te ubijena a obiteljska kuća minirana. Informacije o stradanju roditelja optuženika su bile neistinite i ostaje pitanje je li to zaista bio motiv ubojstva kada se on nalazio na policijskom punktu na samo 500m udaljenosti od

roditeljske kuće i kada je istinitost tih glasina mogao provjeriti, jer su telefonske veze tada još uvijek radile.

Bez inicijative tužitelja sud nije dužan otvarati ova pitanja nego postupati u granicama optužnice. Županijsko državno odvjetništvo opravdava svoje usmjerenje na dokazivanje krivnje A. Gudelja za ubojstva i pokušaj ubojstva iz bezobzirne osvete time što u ponovljenom postupku nije dozvoljeno mijenjati pravnu kvalifikaciju kaznenog djela za koje je okrivljeniku prethodno presuđeno, jer ga je pod tim uvjetom izručila Australija. Za pretpostaviti je da je Županijsko državno odvjetništvo odabralo put sigurne osuđujuće presude, jer nije imalo poteškoća dokazati optužbu za ubojstva iz osvete. No, njihova je dužnost utvrđivati što se doista dogodilo, koliko su osnovane izjave svjedoka koje daju naslutiti da je ovaj zločin pripremljen podalje od mjesta izvršenja.

Tijekom postupka je utvrđena nepobitna koincidencija da je Antun Gudelj ubio Josipa Reihla Kira baš u vrijeme kada su ovaj i niz tadašnjih državnih dužnosnika znali da se sprema Kirovo ubojstvo i iz tog razloga je naložen njegov premještaj u Zagreb. Javnosti je poznata izjava Slavka Degoricije, zamjenika ministra unutarnjih poslova iz tog vremena, da su od tajnih službi dobili informaciju o mogućim nalogodavcima iz redova članova HDZ-a. U svom iskazu svjedokinja Angelina Ratković, čak navodi da je neposredno prije ubojstva Branimir Glavaš bio na tom policijskom punktu i raspoređivao prisutne naoružane ljude.

Ukoliko Državno odvjetništvo ne provede ozbiljnu istragu ono krši pravo obitelji oštećenika na saznavanje svih činjenica o motivima i načinu počinjenja zločina. Radi se o teškom zlodjelu počinjenom nad onima koji su pregovorima (temeljnim načelom demokracije) obavljali svoju dužnost očuvanja sigurnosti i mira. To je zlodjelo imalo neposredne i dalekosežne posljedice na širenje nasilja, produbljivanje međuetničkog i eskalaciju oružanog sukoba. Stoga je i od zajedničkog javnog interesa utvrditi jesu li oni koji su prijetili smrću Josipu Reihlu Kiru planirali ili potakli na počinjenje zločina.

Očekujemo da Državno odvjetništvo prestane biti indiferentno i poduzme radnje koje bi dovele do otkrivanja eventualnih poticatelja ili organizatora ovog zločina.

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek
Documenta – centar za suočavanje s prošlošću, Zagreb
Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb
Hrvatski helsinški odbor
Fond za humanitarno pravo, Beograd